

СУЧАСНИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

Дмитрієв Є.Є.

Науковий керівник: д.е.н., професор Макаренко М.І.

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ» (м.Суми)

Світова фінансова криза, що вплинула майже на всі економічні системи світу, окрім багатьох інших проблем, виявила неспроможність економіки ефективно справлятися з викликами та загрозами сучасності, виявляти їх та вживати відповідних заходів для обмеження їхнього негативного впливу. Таким чином, констатуємо, що на сьогодні одним із актуальних питань є розробка методів та способів оцінки національної економічної й фінансової безпеки.

Для України, яка все більше інтегрується у світову економічну систему, створення дієвої системи моніторингу стану національної фінансової безпеки є одним із першочергових завдань. При цьому повинен аналізуватися і враховуватися не тільки вітчизняний, а й закордонний досвід створення таких систем та показників для оцінки фінансової безпеки. В економіці однієї з найрозвинутіших країн світу – США – для оцінки національної фінансової безпеки використовуються різні показники, зокрема індекс фінансової безпеки країни (Country Financial Security Index), що характеризує стан фінансової безпеки домогосподарств. Останній і розглядається як основний показник національної фінансової безпеки, оскільки саме рівень фінансової захищеності домогосподарств може свідчити про фінансову безпеку країни в цілому.

Індекс фінансової безпеки країни являє собою показник, який відображає відчуття американськими домогосподарствами своєї фінансової безпеки. Процес розрахунку зазначеного вище показника здійснюється на основі результатів національного телефонного анкетування трьох тисяч американців, унаслідок чого можна дізнатися, наскільки фінансово безпечно почувають себе американські домогосподарства в залежності від стадії їхнього життєвого циклу. Анкета побудована таким чином, що охоплює питання, які стосуються

як задоволення короткострокових потреб, так і захищеності доходів для планування на майбутнє.

Започаткований у лютому 2007 р., індекс фінансової безпеки країни (далі – ІФБК) забезпечує точне фіксування стану фінансової безпеки американських домогосподарств в масштабі всієї національної економіки та окремих ринків. При побудові індексу учасникам дослідження ставиться ціла низка питань, що стосуються загальних відомостей про респондента, склад його сім'ї, можливостей: заощаджувати, задовольняти потреби при виході на пенсію або за наявності потреби дати одному із членів сім'ї освіту; задовольняти потреби членів домогосподарства у випадку смерті чи інвалідності одного з них; у разі надзвичайної події (покриття страхуванням нанесених збитків) та, насамкінець, про здатність домогосподарства сплатити всі свої зобов'язання за наявного рівня фінансових ресурсів. Автори індексу зазначають, що перелік питань не є раз та назавжди зафіксованим набором, він може змінюватися в залежності від тих процесів, що відбуваються в економіці країни.

Індекс фінансової безпеки країни відображає стан фінансової безпеки домогосподарств за шкалою від 0 до 100, де позначка «100» показує найвищий рівень фінансової безпеки. Для побудови остаточного рейтингу результати, отримані в ході дослідження, використовуються з урахуванням того, що фінансові рішення, які приймаються домогосподарствами, корелюються зі стадією їх життєвого циклу. Статистична похибка для вибірки складає близько +/-3% з рівнем довіри 95.

На сьогодні індекс фінансової безпеки країни у США складає 64,1; динаміка зміни ІФБК приведена на рисунку 1.

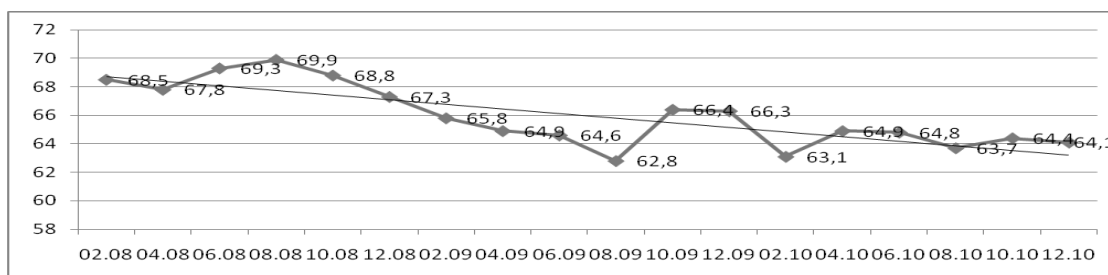

Рисунок 1 – Динаміка зміни ІФБК за 2008-2010 рр.

Протягом 2008-2010 рр. спостерігалось значне падіння рівня фінансової безпеки США, про що свідчить наведений графік. Після піднесення у квітні-серпні 2008 р. настало різке падіння рівня фінансової безпеки, яке спостерігалось із серпня 2008 р. по серпень 2009 р. (ІФБК складав 69,9 та 62,8 відповідно), що було викликано світовою фінансовою кризою та її наслідками, і хоча амплітуда коливань значень індексу зменшилась, ми можемо говорити про спадний характер динаміки зміни індексу.

На нашу думку, наведений метод оцінки стану національної фінансової безпеки має суттєвий недолік – ототожнення фінансової безпеки країни з фінансовою безпекою окремого сектора економіки – домогосподарств. Адже національна фінансова безпека – це багатокомпонентне явище, що містить безпеку домогосподарств, бізнес-сфери й держави та їх взаємодію.

Основною перевагою даного методу, з нашої точки зору, є те, що він показує не тільки стан фінансової безпеки на момент проведення дослідження, а більшою мірою відображає очікування домогосподарств щодо цього стану. Відомо, що економічні очікування людей значно впливають на розвиток реального та фінансового секторів економіки, тому їх аналіз необхідний для прийняття ефективних рішень на національному рівні. Це набуває особливого значення для України, оскільки існуючі на сьогодні моделі для оцінки стану національної фінансової безпеки не враховують фінансову безпеку домогосподарств та спроб оцінити очікування щодо стану фінансової безпеки в нашій країні ще не було здійснено, але без таких досліджень доволі важко прийняти адекватні рішення стосовно подальшого розвитку економіки країни та рівня її фінансової безпеки

1. *Country Financial Security Index: overview: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.countryfinancialsecurityindex.com/overview.php>*

2. *About the Index: survey Methodology: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.countryfinancialsecurityindex.com/methodology.php>*

3. *Country Financial Security Index: data: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.countryfinancialsecurityindex.com/index.php?id=29>*

Дмитрієв, Є.Є. Сучасний американський досвід визначення рівня національної фінансової безпеки [Текст] / Є.Є.Дмитрієв // Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем: зб. тез XI Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів та студентів (16-17 березня 2011 р). / Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2011. – С. 40-43.